Mondkapjesplicht? 'Dat kan helemaal niet, het is tegen de grondwet'

eenvandaag.avrotros.nl/item/mondkapjesplicht-dat-kan-helemaal-niet-het-is-tegen-de-grondwet

28 juli 2020

1. 28-07-2020 16:08
2. Veiligheid en recht
3. Auteur: Marijn Lansbergen

oeristen in het centrum van de grensplaats Baarle-Nassau

Bron: ANP

Het Outbreak Management Team overlegt over wat we in Nederland gaan doen met mondkapjes om het coronavirus tegen te gaan. Maar zo'n verplichting kan hier helemaal niet worden opgelegd, zeggen deskundigen.

Een eventuele mondkapjesplicht waarover wordt overlegd, zou door onze grondwet juridisch namelijk helemaal niet mogelijk zijn. En het gaat in tegen de Europese Rechten van de Mens. Een van de deskundigen die daarover vandaag aan de bel trekt, geeft uitleg.

Noodverordening

Maatregelen die zijn genomen om verspreiding van het coronavirus in te dammen, zijn allemaal opgenomen in noodverordeningen. Maar dat is niet de juiste plek voor zulke ingrijpende maatregelen als het verplicht moeten dragen van een mondkapje.

"Wij kennen in de grondwet het recht op de 'persoonlijke levensfeer'. Dat betekent eigenlijk: wat ik draag, is in principe mijn eigen zaak", zegt Jerfi Uzman, hoogleraar staatsrecht aan de Universiteit Utrecht. "Daar kan de overheid beperkingen op aanbrengen, maar die moeten dan grondslag hebben in een wet van regering en parlement. Maar die wet is er nog niet." Een mondkapjesplicht zou, volgens onze grondwet, dus alleen per wet geregeld kunnen worden, die door de Tweede Kamer is behandeld. De coronawet biedt daar de ruimte voor, maar die komt pas eind augustus in het parlement aan bod.

Niet aantoonbaar effectief

Maar een mondkapjesplicht is niet alleen grondwettelijk problematisch, het zou ook in strijd zijn met het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Uzman legt uit: "Daar ligt de focus meer inhoudelijk. Het verdrag vereist dat zulke ingrijpende maatregelen aantoonbaar effectief en efficiënt zijn. Ik ben zelf geen deskundige op het vlak van mondkapjes, maar ik weet wel dat de echte deskundigen het ook nog niet eens zijn over de effectiviteit van mondkapjes."

Jongeren en mondkapjes

Burgemeester van Bergen en staatsrechtkundige Peter Rehwinkel zou als burgemeester verantwoordelijk zijn voor de handhaving van een eventuele mondkapjesplicht in zijn gemeente. Hij begrijpt de juridische problemen, maar ziet tegelijkertijd de voordelen van een plicht. "Eerder was ik in Spanje, waar mondkapjes op veel meer plekken moeten worden gedragen, en ik merkte dat je daardoor veel bewuster bent van het virus. Eenmaal terug in Nederland, lijkt het virus soms even weg", zegt Rehwinkel.

Met name jongeren houden zich in de gemeente Bergen niet goed aan de regels, vertelt hij. "En we krijgen ook signalen door van cafés waar de maatregelen aan de laars worden gelapt. Vanmorgen heb ik nog opnames gemaakt voor een filmpje om speciaal de jongeren aan te spreken."

Boete niet betalen, zodat de rechter wordt ingeschakeld

In Nederland worden wetten niet automatisch door rechters getoetst, maar Uzman verwacht dat zij er hun bedenkingen bij zullen hebben. "Een rechterlijke reactie kun je afdwingen door zonder mondkapje de straat op te gaan en de boete die je ervoor krijgt niet te betalen. Dan dwing je de rechter naar de mondkapjesplicht te kijken en zou die maatregel zomaar teruggestuurd kunnen worden", aldus Uzman.

In landen om ons heen zijn regels over mondkapjes. Stel dat de mondkapjesplicht ook in Nederland wordt ingevoerd, dan is het niet meteen zo dat je ook de boete voor het dragen van geen mondkapje niet hoeft te betalen, omdat het juridisch niet zou kloppen. "Dat hangt er vanaf hoe het wordt vormgegeven. Want ik kan me ook voorstellen dat de Kamer met gigantische spoed wordt teruggeroepen van reces en dat er dan alsnog een

wettelijke regeling komt. Maar als ze het via de noodverordeningen doen, loop je het risico's dat de boetes bij de rechter terechtkomen en dat die zegt dat het te marginaal is."